

Чернишов Віктор Володимирович

*Кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
та соціально-політичних дисциплін
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

ТАЄМНИЦЯ ЛЮДСЬКОЇ СУТНОСТІ

Філософи різних часів робили спроби визначити сутність людського ества. Відомі класичні визначення людини, що сходять до Аристотеля як: «ζῷον λογικόν» (*грець.* – «розумна жива істота», *лат.* – «animal rationalis») та «ζῷον πολιτικόν» (*грець.* – «політична, громадянська або суспільна жива істота», *лат.* – «animal civile» або «animal socialis»).

Не важко помітити, що в основі цього визначення лежить розуміння людини як «ζῷον», тобто живої істоти. Втім, що означає бути «ζῷον»? Бути живою істотою, означає мати у собі життя, бути причетним до життя. Протилежністю живого є *мертве*, не живе, позбавлене або непричетне життю. Проте, чи є певна межа між живим та неживим, а якщо й так, то як можна встановити із певністю де проходить ця межа? Та й що таке *саме-собою життя*?

Безумовно, що визначення людини як «ζῷον» споріднює її з тваринним царством, а можливо, уводить навіть глибше, сходами таємничої ієрархії буття, проте, чи дійсно людина є вершиною живої природи? Чи немає істот досконаліших за людину, істот, що перевищують людину за *ступенем досконалості*, так само, як здається вона перевищує за ступенем досконалості решту представників тваринного світу?

Тобто, при більш пильному розгляді поняття «ζῷον» зринає надзвичайна кількість питань, що радше уводять нас від безпосередньої даності людського буття, у абстрактні тонкощі й логічні хитросплетіння. Тобто, поняття «жива істота» не задовольняє потребу відповіді на питання «що є людина?». Принаймні, визначення людини як «ζῷον» є хоча й не повністю не вірним, вочевидь *надто широким*, а тому таким, що не досягає мети визначення сутності людини.

Виявляється, що *людина є надзвичайно особливою істотою*. Коли кожна з решти інших, відомих нам, живих істот, що населяють цей світ, посідають кожна своє окреме, як здається раз і назавжди відведене їй місце, людина знаходиться у постійному русі й змінах. Мабуть є зайвим говорити, що, зазвичай, різниця між двома нормально розвиненими індивідами,

представниками людської природи є набагато глибшою, ніж аналогічна різниця між нормально розвинутими індивідами, що репрезентують тваринний світ, хоча б й на вищих щаблях його організації.

Тобто, можна сказати, що сутність людини ніби постійно «вислизає», уникаючи визначення.

Людина, *насправді*, може бути, а може й не бути «ζῖον λογικός», «ζῖον πολιτικόν», «істотою здатною до пізнання», «історичною істотою», «істотою, що творить історію й не може ані повторити власного минулого, ані позбутися його, полишивши позаду», «релігійною істотою», «істотою, що виробляє засоби існування», «істотою, що виготовляє знаряддя праці», «істотою, що вміє сміятися», «істотою, що обіцяє», тощо. Вона і «*res cogitans*», і «*res extensa*»: *вона і все те, й нічого з того*. Людина – тотожна самій собі, вона ніби є *мікрокосм*, проте, на відміну від макрокосму, постійно прагне вийти за власні межі, перевищити себе, змінитися.

Можливо ця мінливість й непостійність, несталість людського буття та людське прагнення до постійного оновлення себе й світу і є її головною, сутнісною характеристикою – вона є всім і нічим, й врешті решт тільки їй обирати що вона таке, чим вона є, куди їй іти, чим чи ким вона хоча бути, а отже, сутність людини – це диво й таємниця.

Абдула Андрей Иванович

*Кандидат философских наук,
доцент кафедры философии
Криворожского педагогического института
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ВОЗМОЖНА ЛИ ФИЛОСОФИЯ КАК МИРОВОЗЗРЕНИЕ?

Традиционная интерпретация основополагающих характеристик философского знания предполагает наличие ряда фундаментальных проблем, которые, составляя основу философии, сохраняют свою значимость на всех этапах ее развития. Однако перспектива и ценность философского осмысления целого ряда онтологических, гносеологических, антропологических, социально-философских и других важных проблем находится в тесной взаимосвязи с особым вопросом – о сущности и характере самой философии.

Рассмотрение философских проблем и формирование представления о философии в отечественной традиции оказывается несостоятельным без предварительного обращения к мировоззренческой проблематике. Если поначалу такое понимание сосуществовало с тезисом о научности философии,